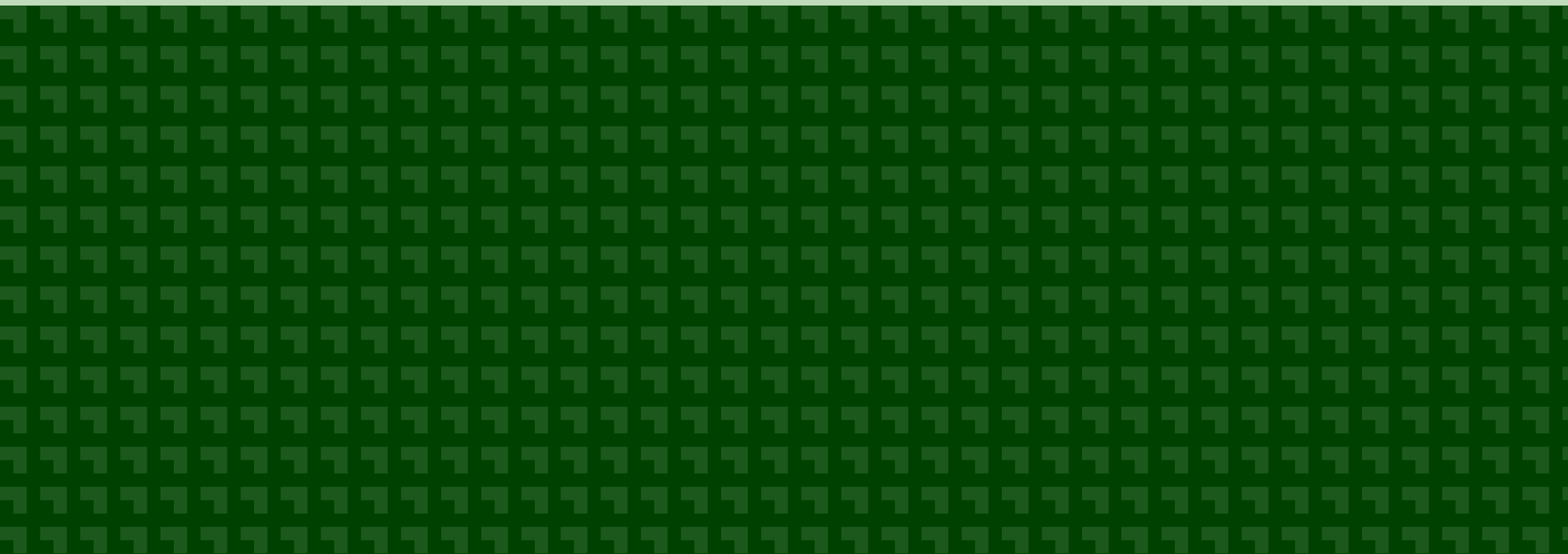

Aplinkos ministerijos pavaldžių įstaigų metinių veiklos planų ir JT darnaus vystymosi tikslų suderinamumo gairės

Ižanga

2015 m. rugsėjo 25 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos metu buvo patvirtinta rezoliucija „Keiskime mūsų pasaulį Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 metų“ (arba Darbotvarkė 2030), joje numatyti JT darnaus vystymosi tikslai (toliau – DVT). Lietuva, kartu su kitomis valstybėmis įsipareigojo įgyvendinti DVT iki 2030 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 patvirtino „2021–2030 metų nacionalinio pažangos planą“, kuriuo siekiama nustatyti pagrindinius ateinantį dešimtmetį valstybėje siekiamus pokyčius, užtikrinančius pažangą socialinėje, ekonominėje, aplinkos ir saugumo srityse.

DVT taip pat yra svarbi kryptis Europos Sąjungoje (toliau – ES). Darnus vystymasis yra vienas iš pagrindinių ES sutarties principų ir vienas iš prioritetinių ES vidaus ir išorės politikos tikslų. Daugiau apie DVT ir ES galima sužinoti [čia](#).

Darbotvarkė 2030 – ilgalaikis darnios raidos planas, numatantis konkrečius tikslus ir uždavinius besivystančioms ir išsivysčiusioms šalims darnaus vystymosi (toliau – DV) aspektais. Darbotvarkėje 2030 yra įtvirtinti 17 DVT, kartu su 169 uždaviniais, stebėsenai bei peržiūros instrumentais.

Sėkmingas DVT įgyvendinimas neatsiejamas nuo visų suinteresuotų institucijų nuoseklaus susitelkimo ir bendradarbiavimo. Aplinkos ministerija (toliau – AM) siekdama demonstruoti lyderystę ir didinti suvokimą apie DV svarbą tiek instituciniame, tiek viešajame diskursuose pristato metinių veiklos planų (toliau – MVP) suderinamumo su DVT gaires, skirtas AM pavaldžioms įstaigoms.

JT darnaus vystymosi tikslai

DVT – tai 17 universalių pasaulio bendruomenės siekių, sudarančių detalią struktūrą, kuri gali padėti įgyvendinti DV principus pasauliniu mastu: skatinti taiką ir bendradarbiavimą ir auginti visų žmonių gerovę tuo pačiu saugant planetą. DVT grindžiami trimis DV aspektais (aplinkos, socialiniu ir ekonominiu), apimančiais skurdo, nelygybės, maisto saugos, sveikatos, tvaraus vartojimo ir gamybos, augimo, užimtumo, infrastruktūros, tvaraus gamtinių išteklių valdymo, kovos su klimato kaita, lyčių lygybės, taikios ir įtraukios visuomenės ir kitas sritis. DVT – tai pamatinės kryptys, kurių užtikrinimas turėtų būti siekiamas įvairias lygmenimis.

(Paveikslas Nr. 1) JT darnaus vystymosi tikslai

Visi DVT turi du pavadinimus – ilgąjį ir trumpąjį. Ilgasis dažniausiai naudojamas oficialiuose dokumentuose, o trumpasis – komunikacijoje bei DVT logotipuose. Rekomenduojame MVP naudoti trumpuosius DVT pavadinimus, pavyzdžiui vietoje „13 tikslas. Imtis skubių kovos su klimato kaita ir jos poveikiu veiksmy“, naudoti 13 DVT „Kova su klimato kaita“ ir pan.

Kam reikalingas MVP ir DVT suderinamumas?

DVT taikymas metinių veiklų planavime yra efektyvi priemonė, kuri gali palengvinti vykstančius procesus, suteikti daugiau struktūros ir aiškumo. DVT ir MVP integracija taip yra svarbi komunikacinė priemonė, padedanti plačiai auditorijai atpažinti su kokiomis DV temomis dirba konkreti įstaiga. DVT taip pat turi unikalias savybes – jie yra universalūs ir tarp jų galima pastebėti artimą ryšį. Tai reiškia, jog siekiant vieno DVT, bus prisidedama ir prie kurio nors kito DVT įgyvendinimo. Sąsajos tarp DVT išryškėja gilinantis į uždavinius, su kuriais susipažinus galima lengviau priskirti tam tikrą DVT savo įstaigos MVP numatytuose veiksmuose. Todėl, suderinus MVP su DVT bus skleidžiama aiški žinutė, jog įstaiga savo veiklomis prisideda prie Darbotvarkės 2030. DVT yra daugiau nei AM ir pavaldžioms įstaigoms kompetencijai priskirtų veiklos sričių, todėl rengiant MVP reikėtų pasirinkti tik aktualiausiai ir labiausiai suderintus DVT, kurie tinka pavaldžios įstaigos numatytiems veiksmams.

Kaip pasirinkti DVT įstaigos MVP numatytuose veiksmuose?

Svarbu atkreipti dėmesį, kad kai kurios pavaldžios įstaigos jau renka duomenis apie DVT, t.y. rodiklių reikšmes. Todėl rekomenduojame atkreipti dėmesį į jau vykdomas veiklas. Pvz. Lietuvos geologijos tarnyba yra atsakinga už 6 DVT „Švarus vanduo ir sanitarija“ 6.4.1 rodiklį „Vandens naudojimo efektyvumas ir 6.4.2. rodiklį „Požeminio gėlo geriamojo vandens paėmimas“; Aplinkos apsaugos agentūra atsakinga už 14 DVT „Vandenynų ir jūrų išteklių“ 14.3.1. rodiklį „Vidutinis jūros vandens rūgštingumas“ ir pan.

Norint efektyviau įvykdyti DVT ir MVP suderinamumą galima naudotis specialiu grafiku, kuris parodo kaip DVT yra skirstomi į 5 temas, kurios dar vadinamos „5P principu“:

Žmonės (angl. People): esame pasiryžę panaikinti visų formų skurdą ir badą bei visus jų aspektus ir užtikrinti, kad visi žmonės galėtų išnaudoti savo galimybes oriai ir vienodomis sąlygomis bei sveikoje aplinkoje

Klestėjimas (angl. Prosperity): esame pasiryžę užtikrinti, kad visi žmonės gyventų pasiturinčiai, kad jų gyvenimas jiems teiktų pasitenkinimą ir kad ekonominė, socialinė ir technologinė pažanga derėtų su gamta

Planeta (angl. Planet): esame pasiryžę apsaugoti planetą nuo nykimo, įskaitant per darnų vartojimą ir gamybą, tausų gamtos išteklių valdymą ir skubių veiksmų dėl klimato kaitos įgyvendinimą, kad ji galėtų patenkinti esamų ir būsimų kartų poreikius

Taika (angl. Peace): esame pasiryžę puoselėti taikias, teisingas ir įtraukias visuomenes, kuriose nebūtų baimės ir smurto. Darnus vystymasis neįmanomas be taikos, o taika neįmanoma be darnaus vystymosi

Partnerystė (angl. Partnership): esame pasiryžę sutelkti priemones, reikalingas šiai darbotvarkai įgyvendinti per atgaivintą pasaulinę darnaus vystymosi partnerystę, pagrįstą sustiprinto pasaulinio solidarumo dvasia, kuri būtų sutelkta, pirmiausia, į neturtingiausių ir pažeidžiamiausių žmonių poreikius ir kurioje dalyvautų visos valstybės, suinteresuotosios šalys ir visi žmonės

Patarimai

1	Įstaiga pirmiausia turėtų būti nustatius veiksmus ir tik vėliau juos turėtų priskirti atitinkamiems DVT ir uždaviniams.
2	Rekomenduojame naudotis Aplinkos ministerijos paruoštu 17 DVT ir 169 uždavinių <u>sąrašu</u> (toliau – DVT sąrašas). Naudojantis paieškos funkcija galėsite atrasti DVT ir jų uždavinius, kuriuos galėsite priskirti veiksmui. Sąrašas yra patogus naudojant „kopijuoti“ ir „įklijuoti“ funkcija, nes galite greitai perkelti DVT logotipus ir uždavinių numerius į MVP. Šiame sąraše yra nurodyti AM ir jai pavaldžių įstaigų kompetencijai priskirti uždaviniai (paryškinti) bei įrašyti rodikliai, kurių reikšmės kasmet yra pateikiamos Valstybės duomenų agentūrai.
3	DVT suderinamumas su MVP turėtų būti atliekamas vertinant tik MVP nustatytus veiksmus.
4	Pasirinkus vieną iš MVP esančių veiksmų taip pat reikėtų pagalvoti kokią temą pasirinktas veiksmas galėtų atitikti (DVT skirstymą į temas taip pat galima peržiūrėti Paveiksle Nr. 2).
5	Sėkmingai atlikus veiksmų, numatytų įstaigos MVP, ir DVT suderinamumą reikėtų informaciją perkelti į atnaujintą MVP šabloną. DVT ir uždaviniams prie kiekvieno įstaigos veiksmo yra numatyta speciali vieta, kurioje reiktų įkelti vieno ar kelių DVT logotipus bei nurodyti uždavinio numerį. Lietuviškus DVT logotipus galima parsisiųsti <u>čia</u> .

Veiksmas: „Didinti žaliųjų pirkimų būdu įsigijamų prekių, darbų ir paslaugų dalį“

Galima priskirti šį veiksma prie tokių temų, kaip viešieji pirkimai, vartojimas.

DVT sąraše, naudodamiesi paieškos funkcija, įveskite veiksmui tinkančius raktažodžius. Pavyzdžiui, šiuo atveju galima įvesti tokius raktažodžius: „viešieji pirkimai“, „pirkimai“, „vartojimas“.

Šiuo atveju sąraše galime rasti tokius DVT ir jų uždavinius:

12 DVT „Atsakingas vartojimas ir gamyba“

12.7. uždavinys „Skatinti darnią viešųjų pirkimų praktiką vadovaujantis nacionaline politika ir prioritetais“

Tokiu atveju, tam skirtoje vietoje prie veiksmo, esančio MVP, įkeliame 12 DVT logotipą, o uždavinių skiltyje pažymime tik uždavinio numerį: 12.7.

Perkėlimas į MVP šablona:

JT Darnaus vystymosi tikslai	Veiksmo pavadinimas	Vertinimo kriterijai, mato vienetai	2023 m. faktinė reikšmė	2024 m. siektina reikšmė	2024 m. faktinė reikšmė	2025 m. siektina reikšmė	Atsakingi vykdytojai	Įvykdymo terminas	Sąsaja su planavimo dokumentu
1 PRIORITETAS: (viceministro kuravimo srities rodiklis)									
DVT: Uždaviniai: 12.7.	Didinti žaliųjų pirkimų būdu įsigijamų prekių, darbų ir paslaugų dalį	proc.	98	100	99	100	Viešųjų pirkimų skyrius	2025-12-31	

Susiedami DVT su veiksmais nepamirškite, kad vieną veiksmą galima susieti su keliais DVT ir uždaviniais. Jeigu galvojate, jog veiksmas patenka po keliomis temomis ar uždaviniais – rekomenduojame tą pažymėti MVP.

Veiksmas: „Efektyvesnis reagavimas ekstremalių situacijų ir avarijų atvejais, potencialiai pavojingų ir taršių veiklų objektų kontrolė ir neleistinos/avarinės taršos prevencija“

Galima priskirti šį veiksmą prie tokių temų, kaip ekstremalios situacijos, klimato kaita.

DVT sąrašė, naudodamiesi paieškos funkcija, įveskite veiksmui tinkančius raktažodžius. Pavyzdžiui, šiuo atveju galima įvesti tokius raktažodžius: „ekstremalios situacijos“, „klimatas“, „prevencija“, „nelaimės“.

Šiuo atveju sąrašė galime rasti tokius DVT ir jų uždavinius:

1 DVT „Panaikinti visų formų skurdą visose šalyse“

1.5. uždavinys „Iki 2030 metų sustiprinti neturtingųjų ir pažeidžiamųjų padėtyje atsidūrusių asmenų atsparumą, mažinti jų neapsaugojimą ir pažeidžiamumą su klimatu susijusių ekstremalių įvykių ir kitų ekonominių, socialinių ir aplinkosaugos sukrėtimų bei nelaimių atžvilgiu“

13 DVT „Imtis skubių kovos su klimato kaita ir jos poveikiu veiksmų“

13.1. uždavinys „Stiprinti visose šalyse atsparumą su klimatu susijusiems pavojams ir gaivalinėms nelaimėms bei gebėjimą prisitaikyti prie jų padarinių“

Tokiu atveju, tam skirtoje vietoje prie veiksmo, esančio MVP, įkeliame 1 ir 13 DVT ikonas, o uždavinių skiltyje pažymime tik uždavinių numerius: 1.5., 13.1.

Perkėlimas į MVP šablona:

JT Darna vystymosi tikslai	Veiksmo pavadinimas	Vertinimo kriterijai, mato vienetai	2023 m. faktinė reikšmė	2024 m. siektina reikšmė	2024 m. faktinė reikšmė	2025 m. siektina reikšmė	Atsakingi vykdytojai	Įvykdymo terminas	Sąsaja su planavimo dokumentu
1 PRIORITETAS: (viceministro kuravimo srities rodiklis)									
DVT: 	Efektyvesnis reagavimas ekstremalių situacijų ir avarijų atvejais, potencialiai pavojingų ir taršių veiklų objektų kontrolė ir neleistinos/avarinės taršos prevencija	Atliktas išankstinis erdvinio aplinkos oro teršalų pasiskirstymo modeliavimas didžiausios rizikos objektams (žemėlapių rinkinys, vnt.)	0	1	0	1	Aplinkos būklės analitikos centras	2025-12-31	VPNJP AM20 (Pilietiška aplinkosauga)
Uždaviniai: 1.5.; 13.1.									

Atkreipiame dėmesį, kad ne visi įstaigos numatyti veiksmai bus susiję su tokiomis temomis kaip aplinkos apsauga, tarša, ekstremalių situacijų valdymas ar oro, vandens užterštumo matavimas. Kai kurie įstaigos veiksmai gali būti susiję ir su tokiomis temomis kaip institucijos valdymas, antikorupcinis valdymas, komunikacija ar kitos temos. Rekomenduojame atkreipti dėmesį į 16 bei 17 DVT, kurių uždaviniai yra susiję su institucijų, bendradarbiavimo ir veiklos tobulinimu.

Veiksmas: „Didinti nepakantumą korupcijai, antikorupcinį sąmoningumą“

Galima priskirti šį veiksmapriė tokių temų, kaip korupcija, skaidrumas.

DVT sąrašė, naudodamiesi paieškos funkcija, įveskite veiksmui tinkančius raktažodžius. Pavyzdžiui, šiuo atveju galima įvesti tokius raktažodžius: „korupcija“, „skaidrumas“, „institucijos“.

Šiuo atveju sąrašė galime rasti tokius DVT ir jų uždavinius:

16 tikslas „Skatinti taikias ir įtraukias visuomenės darniam vystymuisi, suteikti visiems galimybes reikalauti teisingumo ir kurti veiksmingas, atsakingas ir įtraukias institucijas visais lygiais“

16.5. uždavinys „Labai sumažinti visų formų korupciją ir kyšininkavimą“

16.6. uždavinys „Kurti veiksmingas, atsakingas ir skaidrias institucijas visais lygiais“

Tokiu atveju, tam skirtoje vietoje prie veiksmo, esančio MVP, įkeliame 16 DVT ikonas, o uždavinių skiltyje pažymime tik uždavinių numerius: 16.5., 16.6.

Perkėlimas į MVP šablona:

JT Darnaus vystymosi tikslai	Veiksmo pavadinimas	Vertinimo kriterijai, mato vienetai	2023 m. faktinė reikšmė	2024 m. siektina reikšmė	2024 m. faktinė reikšmė	2025 m. siektina reikšmė	Atsakingi vykdytojai	Įvykdymo terminas	Sąsaja su planavimo dokumentu
1 PRIORITETAS: (viceministro kuravimo srities rodiklis)									
DVT: 	Didinti nepakantumą korupcijai, antikorupcinį sąmoningumą	Sukurtas ir įdiegtas algoritmas tirti ir spręsti bet kokius įtarimus dėl galimų ar įtariamų korupcijos apraiškų (vnt.)	0	1	0	1	Teisės skyrius	2025-12-31	
Uždaviniai: 16.5.; 16.6.									

Ar reikia atsiskaityti už DVT įgyvendinimą MVP?

Ne, atskirų ataskaitų teikti nereikia. Teikiant ataskaitas už kalendorinius metus, įstaiga turėtų prie kiekvieno veiksmo dar kartą nurodyti su koku(-iais) DVT buvo susietas konkretus įstaigos numatytas veiksmas. Kai kurios įstaigos ir dabar teikia duomenis AM ar Valstybės duomenų agentūrai apie DVT uždaviniuose numatytus rodiklius. Tokiu atveju, kai įstaigos veiksmas, sutampa su matuojamu rodikliu – ataskaitoje būtų galima nurodyti rodiklio duomenų pokytį per vienerius kalendorinius metus. Naujausią rodiklių sąrašą galima peržiūrėti [čia](#).

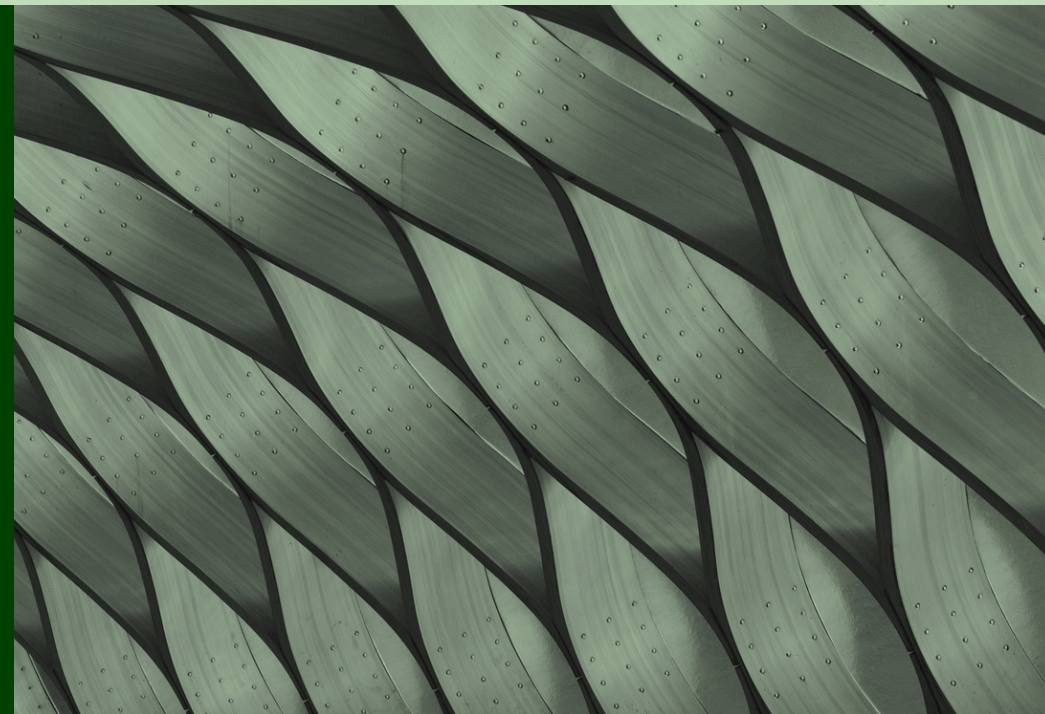

Kokią naudai įstaigai sukuria DVT ir MVP suderinamumas?

Suderinus įstaigos MVP numatytus veiksmus su DVT įstaiga įsipareigoja savo vykdoma veikla prisidėti prie DVT įgyvendinimo ir platesnės komunikacijos apie Darbotvarkę 2030 m. Tokia praktika taip pat rodo pavyzdį kitoms valstybinėms institucijoms ir organizacijoms bei bendrai augina visuomenės sąmoningumą apie darnaus vystymosi svarbą.

DVT suderinamumas su MVP taip pat reiškia, jog Aplinkos ministerijai pavaldžios įstaigos vykdo nuoseklią darnaus vystymosi politiką – vykdamas MVP numatytas veiklas kartu prisideda ir prie plataus masto tarptautinių tikslų.

Nurodant konkrečius DVT taip pat įsipareigojama spręsti pasaulinius iššūkius įstaigos lygmenyje. Tokia praktika gali motyvuoti ir suvienyti jėgas institucijoje ir už jos ribų.

DVT komunikacija įstaigos tinklalapyje, socialiniuose tinkluose

2023 m. Lietuva teikė antrąją Darbotvarkės 2030 m. įgyvendinimo ataskaitą, kurioje nurodyta, kad tik 21 proc. Lietuvoje gyvenančių asmenų žino apie Darbotvarkę 2030 m. Tuo tarpu pasaulyje šis rodiklis yra net tris kartus didesnis ir siekia 74 proc. Siekiant didinti visuomenės informavimą apie Darbotvarkę 2030 m., įtraukti kuo daugiau valstybinių institucijų bei kitų suinteresuotų šalių, AM rekomenduoja pavaldžioms įstaigoms sukurti specialius polapius savo internetiniuose puslapiuose, kuriuose būtų nurodoma informacija apie Darbotvarkę 2030 m. Atsižvelgiant į tai, jog įstaigos savo MVP bus suderinusios veiksmus su DVT, taip pat rekomenduojama internetiniame puslapyje nurodyti prie kokių konkrečių DVT įstaiga prisideda savo veiklomis.

Pavyzdžiai:

- UAB „LTG Link“: „[Tvarumas](#)“;
- „Turto bankas“: „[Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslai](#)“;
- Klaipėdos valstybinė kolegija: „[Darnaus vystymosi tikslai](#)“;
- Šeimos planavimo ir seksualinės sveikatos asociacija: „[Darnaus vystymosi tikslai](#)“;
- AB „Kelių priežiūra“: „[Tvarumas](#)“.

Naudingos nuorodos:

- Valstybės duomenų agentūros Darnaus vystymosi [portalas](#) (šiuo metu portalas neveikia, planuojama portalo tvarkymo darbų pabaiga 2024 m. gruodį);
- Aplinkos ministerijos Darnaus vystymosi [polapis](#);
- Lietuvos Respublikos antroji Darbotvarkės 2030 m. įgyvendinimo [ataskaita](#) (2023 m.);
- [Darnaus vystymosi tinklas](#).

Aplinkos ministerija buria socialinių partnerių ratą – Darnaus vystymosi tinklą – jungiantį darniu šalies vystymuisi besidominčius institucijų, savivaldybių, nevyriausybių organizacijų, visuomenės, mokslo ir verslo atstovus. Norint prie jo prisijungti prašome kreiptis el. paštu paulius.serapinas@am.lt

Dėl DVT ir MVP suderinamumo kviečiame konsultuotis su Darnaus vystymosi ir strateginių pokyčių grupės patarėju Pauliumi Serapinu, paulius.serapinas@am.lt